

AZƏRBAYCAN VETERANI

Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının orqanı

01 (119) 12 yanvar 2019-cu il

İctimai-siyasi qəzet

İlham Əliyev Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yeni Əmlak Xidmətləri Məkanının açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 3-də Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yeni Əmlak Xidmətləri Məkanının açılışında iştirak edib.

Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin sədri Kərəm Həsənov Prezident İlham Əliyevə burada yaradılan şərait barədə məlumat verdi.

Dövlətimizin başçısına komitə tərəfindən elektronlaşdırılan xidmətlər barədə məlumat verildi. Komitə artıq 40 xidməti elektron qaydada vətəndaşlara birbaşa və e-Hökumət portalı vasitəsilə təqdim edir. Daşınmaz əmlakın qeydiyyatı üzrə ödənilən xidmət haqqının və dövlət rüsumunun öyrənilməsi ilə bağlı vətəndaşlar üçün daha çox maraqlı

vətəndaş yerində asılı olmayaraq elektron hərrac sistemine qoşularaq iştirak edə bilər. İndiyədək 28 elektron hərrac keçirilib və 900-dən çox əmlak satışı üzrə elektron sifariş qəbul olunub.

Burada gün ərzində 1000-ə yaxın vətəndaşa xidmət göstərilməsi planlaşdırılır. Əmlak Xidmətləri Məkanında, ümumilikdə, Komitənin fəaliyyət sahələrinə uyğun 46 xidmət təqdim ediləcək. Gösterilən xidmətlərə dövlət əmlakının idarə edilməsi və özəlləşdirilməsi, dövlət və bələdiyyə əmlakı ilə bağlı hərracların təşkili, torpaq və qeyri-yaşayış sahələrinin icarəyə verilməsi, əmlakın qiymətləndirilməsi, daşınmaz əmlakın qeydiyyatı ilə bağlı müraciətlərin qəbulu, hazır sənədlərin təqdim edilməsi və digər xidmətlər daxildir.

Prezident İlham Əliyev torpaqların idarə edilməsində istifadə olunan Pek Müşahidə Sistemi layihəsinin iş prinsipi barədə məlumat verildi. Layihənin məqsədi torpaqlara dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsində çəvikliyin artırılması, qanunsuz tikililərin, torpağın münbət qatının korlanmasının qarşısının alınması, torpaq tədqiqatı, geobotaniki tədqiqat zamanı yeni texnologiyaların, sünü intel-

Pek Müşahidə Sisteminin imkanlarından kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda əkilmiş bitkilərin müəyyənləşdirilməsi və monitorinqi məqsədilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, fövqəladə hadisələr zamanı meşə yangınlarının müəyyən edilməsi və təbiətə dəyən zərərin monitorinqi, su daşqınları zamanı dəyişikliklərin və çaylarda suların artma-azalma intensivliyinin müəyyən edilməsi məqsədilə Fövqəladə Hallar Nazirliyi, meşə fonduna daxil olan ərazilərdə dəyişikliklərin müəyyən edilməsi məqsədilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, eyni zamanda, yerli icra hakimiyyəti orqanları və bələdiyyələr tərəfindən istifadə olunacaq. Sistemin bu ilin əvvəlindən ilkin sınaqlar həyata keçirməklə tam istifadəyə verilməsi nezərdə tutulur.

Eyni zamanda, lokal ərazilərdə torpaqlarda baş verən dəyişikliklərin öyrənilməsi, nəzarətin keyfiyyətinin artırılması, daşınmaz əmlakın kadastri və torpaqların elektron uçutunun aparılması, məkan məlumatları və aerofoto çəkilişlərlə yanaşı, yeni texnologiya olan dron çəkilişlərindən də istifadə ediləcək.

Əmlakların 3D çəkilişlərinin aparılması məqsədilə son texnologiyalar-

Binanın tikintisinə ötən ilin mayında başlanılıb. Müasir səviyyədə və yüksək zövqlə inşa olunan ikimərtəbəli binanın həyətində avtomobilər üçün parkinq yeri yaradılıb, abadlıq və yaşlılıq işləri görülüb.

Dövlətimizin başçısı Əmlak Xidmətləri Məkanının rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi.

Əmlak Xidmətləri Məkanının yaradılmasında əsas məqsəd Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin bütün fəaliyyət sahələri üzrə göstərdiyi xidmətlərin vahid məkanda həyata keçirilməsidir. Burada əmlakla bağlı bütün xidmətlər beynəlxalq standartlara uyğun qurulmaqla, şəffaflığın təmin olunması, vətəndaş məmənluğunun artırılması, vətəndaş-məmər təmaslarının minimuma endirilməsi, xidmətlərin tam elektronlaşdırılması təmin edilib. Şənbə və bazar da daxil olmaqla həftənin bütün günləri məkanda 100-ə yaxın işçi tərəfindən xidmətlərin göstərilməsi nəzərdə tutulur. Burada könüllülərin xidmətlərindən də istifadə olunur. Binada, həmçinin BMT-nin Əlliillərin Hüquqları Haqqında Konvensiyasına uyğun olaraq bu qobildən insanların sərbəst hərəkəti üçün də bütün şərait yaradılıb. Burada notarius, bank, memarlıq və layihələndirmə işləri, əmlakın siğortalanması və poçt xidməti nəzərdə tutulub.

Əmlak Xidmətləri Məkanında 1909-2018-ci illərdə daşınmaz əmlak üzərində mülkiyyət hüquqlarını özündə əks etdirən müxtəlif dövrlərə aid hüquqmüəyyənedici mülkiyyət sənədlərinin sərgiləndiyi arxiv güşəsi də var. Binada kafe, kitabxana, uşaq oyun sahəsi də yaradılıb.

doğuran "Əmlak kalkulyatoru" iş prinsipləri və "Elektron çıxarışın yoxlanılması" kimi elektron xidmətlər nümayiş olundu. "Elektron çıxarış" xidməti vətəndaş məmər ünsiyətini tam məhdudlaşdırır. Belə ki, elektron imzaya sahib vətəndaş istənilən yerdən e-Hökumət portalı vasitəsilə xidmətə müraciət edir, müvafiq sənədlərini göndərir, Komitə tərəfindən hazırlanmış elektron çıxarış isə onun portaldakı şəxsi kabinetinə göndərilir. Vətəndaş digər dövlət orqanlarına müraciət zamanı elektron çıxarışının düzgünlüyü yoxlanılmış" xidmətindən istifadə edir. Qısa müddət keçməsinə baxmayaraq, artıq 8 mindən çox "Elektron çıxarış" sahibi var.

Binada elektron informasiya sistemlərinin tətbiq olunması üçün bütün zəruri infrastruktur yaradılıb və bina müasir İKT avadanlığı ilə təchiz olunub. Məkanda xidmətlərin daha dəqiq, prosedurların sürətli olması üçün elektron idarəetmə sistemini həyata keçirən qurğular quraşdırılıb. Vətəndaşlar elektron monitorlara daxil olmaqla xidmətlərdən internet vasitəsilə də istifadə edə bilirlər.

Özəlləşdirmə hərraclarının keçirilməsi ilə bağlı 100 nəfərlik hərrac zalında monitorlar vasitəsilə özəlləşməyə çıxarılan əmlaklarla tanışlıq, keçirilən özəlləşdirmə hərraclarında həm canlı iştirak etmək, həm də elektron qoşulmaqla hərraca qatılmaq imkanları yaradılıb. Özəlləşmənin elektronlaşdırılması prosesin sürətlənməsinə və investorların marağının artmasına imkan verib. Elektron hərəcadə elektron imzası olan hər bir

lektilə imkanlarından istifadə edilməsidir. Layihə noticəsində ölkə ərazisi peyk vasitəsilə 5 gündən bir çəkilir. Pek vasitəsilə çəkilmiş bütün təsvirlər sünü intellektin tətbiq olunduğu Pek Müşahidə Sisteminə daxil edilir. Sünü intellekt vasitəsilə təsvirlərin analizi başlayır və əvvəlki təsvirlərlə sonrakı təsvirlər arasında fərqlər, yeni hər çəkilişdən sonrakı dövrədə torpaq səthində baş verən dəyişikliklər və onların koordinatları Sistem vasitəsilə avtomatik olaraq müəyyən edilir. Sistem vasitəsilə torpaq səthində aşkarlanmış dəyişikliklərə yerində baxışın keçirilməsi Komitenin torpaq müfəttişləri tərəfindən təmin edilir, aşkarlanmış qanunsuz tikililərin qarşısı alınır, torpağın münbət qatının korlanmasına və ümumiyyətlə, qeyri-qanuni istifadəsinə yol verilmir. Komitə ilə yanaşı,

dan olan "Matterport" avadanlığından istifadə edilir. Bu innovativ avadanlıq daşınmaz əmlak, mənzil, fərdi ev, zavod, fabrik, muzey və digər tikililərin 3D modelini əldə edir, plançertyojları və ölçülüri avtomatik olaraq qısa müddət ərzində hazırlanır, əmlakın qeydiyyatında, hərraclarda, özəlləşdirmədə əmlak barəsində ətraflı məlumatı təqdim edir.

"Streetview" layihəsi nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin vizual rəqəmsallaşdırılmasını, seçilmiş yollar, küçə və prospektlər üzrə ünvan reyestrinin dayanıqlı idarə olunmasını təmin edir. Bu sistem əldə olunan məlumatların Ünvan portalına integrasiyasını və reyestrdə ünvanvermə işinin asanlaşdırılmasını təmin edir.

Prezident İlham Əliyev kollektivə uğurlar arzuladı.

Sonda xatirə şəkli çəkdirildi.

Üç mühəribənin iştirakçısı general-major Tərlan bəy Əliyarbəyov

Tərlan Əliyarbəyov Abdulla oğlu Tiflis hərbi məktəbini bitirmiştir. Hərbi xidmətə rus ordusunda başlamış, Birinci Dünya müharibəsində Şamaxı polku tərkibində böyük və tabor komandiri olmuş, alman cəbhəsində

döyüslərdə iştirak etmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ordusu yaradılmağa başlayanda onun sıralarına qoşulmuş, əvvəlcə piyada alayında xidmət etmiş, sonra isə Bakı şəhəri və onun rayonlarının hərbi rəisi təyin edilmişdir. Bu vəzifədə o, Bakı şəhəri və onun ətraf rayonlarının əhalisi arasında hərbi çağırış işinin təşkili nə başçılıq etmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hərbi naziri Səməd bəy Mehmandarovun təşəbbüsü ilə təsis edilmiş yeddi hərbi rəislikdən biri olan həmin vəzifənin yaradılmasında məqsəd də hərbi çağırış və səfərbərlik işində mövcud nöqsanları aradan qaldırmaq, bu sahədə yol verilən əyintilərin qarşısını almaq idi. Cümhuriyyətin süqutuna qədər Bakı və onun rayonlarının hərbi rəisi vəzifəsini icra edərkən

T.Əliyarbəyov polkovnik-leytenant rütbəsində idi.

Bolşeviklərin Aprel istilasından sonra çağırış və səfərbərlik sahəsində kifayət qədər təcrübəyə malik olduğu üçün Tərlan bəy

Əliyarbəyov yüksək hərbi vəzifələrdə işləmiş, 1923-29-cu illərdə Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası hərbi komissarının köməkçisi və ərazi idarəsinin rəisi vəzifəsində çalışmışdır. 1927-ci ildə M.V.Frunze adına Hərbi Akademiyada Ali komanda heyəti kursunu bitirmiştir. 1930-38-ci illərdə Cənubi Qafqazın müxtəlif hərbi məktəblərində işləmişdir. Əliyarbəyov Böyük Vətən müharibəsi illərində 416-ci atıcı diviziyanın komandiri, Azərbaycan SSR xalq maarif komissarının müdafiə işləri üzrə müavini, 402-ci atıcı diviziyanın komandiri, 58-ci korpusun komandir müavini, 1946-48-ci illərdə Azərbaycan SSR maarif nazirinin müdafiə işləri üzrə müavini olmuş, 1948-ci ildə istefaya çıxmışdır. 1925-31-ci illərdə Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin üzvlüyüne namizəd seçilmişdir. Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputati olmuşdur. Lenin ordeni, Qırmızı Bayraq, Qırmızı Ulduz ordenləri və medallarla təltif olunmuşdur.

1956-ci il fevralın on beşində vəfat edən general-major Tərlan bəy Əliyarbəyov Fəxri Xiyabanda dəfn olunub. Onun adına dünyaya gəldiyi Şamaxıda və Bakıda abad küçələr qoyulub.

İkinci Dünya müharibəsinin veterani Damət Məcid oğlu Nəbiyevin xatirələri

Damət Nəbiyev 1925-ci ildə doğulub. O, 1943-cü ilin fevralında 17 yaşında müharibəyə yollanıb. Onunla birləşdə pilot-bombardmançı kurslarına iki azərbaycanlı qatılıb.

"Bizi Gürcüstandakı Qambori qəsəbəsinə göndərilər. Bizim ikimizdən başqa, üç rus, bir gürcü və üç qazax da kurs keçirdi. Vaxt az idi. Bizə nəzəriyyə olmadan döyüş təcrübəsi öyrənilirdi. Kursu hamı keçə bilmədi. Mən, bir rus və iki qazax kursu keçdik və Vitali Sorokinin komandiri olduğu hərbi təyyarənin ekipajı oldum.

Təyyarəmiz özündə üç ton döyüş başlığı daşıya bilirdi. Biz bu tərkiblə 200 döyüş uçuşu həyata keçirdik.

Ekipajımız Varşavanın azad olunmasına birbaşa iştirak edib. Sonuncu döyüş uçuşunu 1945-ci il

mayın 2-də keçirdik", - veteran deyib. Döyüş yoldaşları ilə əlaqə saxlayıb-saxlamadığı ilə bağlı ünvanlandığımız suala 90 yaşlı veterannın göz yaşları ilə cavabı - "Həmin ekipajdan iki nəfər sağ qalmışdı - mən və Qazaxıstandan olan dostum Renat İsabayev. Hər il mayın 9-da o, mən təbrik edirdi. Daha zəng etmir. O, 2016-ci il yanvarın 18-də vəfat edib. Ümumiyyətlə, müharibə zamanı çoxlu dostlar qazanmışdım. Ancaq ilbəil onların sayı azalır".

Damət Nəbiyev veteranlara böyük diqqət göstərilən Azərbaycanda yaşamaqdan qurur duyur. "Hər il Qələbə günü ilə əlaqədar bizim hər birimizə mükafat verilir, aylıq müavinət alıraq, dövlət bizi ev və maşınla təmin edib", Damət Nəbiyev bildirib.

Əmrəh Mehdiyev söylədi ki, hərbi hissələrdə veteranların, ictimaiyyətin nümayəndələrinin iştirakı ilə həyata keçirilən belə tədbirlərin sayesində və hərbi prokurorluq əməkdaşlarının hərbi hissələrin rəhbərləri ilə birgə gördükleri işlərin nəticəsində hərbi hissələrdə hüquq qaydalarının pozulması və cinayətkarlıq halları son illər kəskin şəkildə azalmışdır.

"N" sayılı hərbi hissəsinin komandirinin müavini, polkovnik-leytenant Rasim Manafov da çıxış edərək, tədbir iştirakçılarının diqqətini hərbi hissədə qulluq edən milli azlıqların nümayəndələri arasındakı mehriban, isti münasibətlərə yönəltdi və dedi ki, onların arasında mövcud olan düzümlülük, tolerantlıq hərbi hissədə qayda-qanunun möhkəmlənməsinə, əsgər və zabitlərdə qələbə əzminin, döyüş ruhunun daha da güclənməsinə xidmət edir.

Tədbir başa çatdıqdan sonra əsgər və zabitlərin xidmət şəraiti və məişəti ilə də tanışlıq zamanı məlum oldu ki, düşmənlə üzüzə yerləşən bu hərbi hissədə xidmət üçün tam şərait yaradılmış, təmizlik, nizam-intizam yüksək səviyyədədir. Yeməkhanada hazırlanmış yeməklərin keyfiyyəti də ev xörəklərindən geridə qalmır.

**Respublika Veteranlar Təşkilatının
Veteranların sosial müdafiəsi şöbəsi**

Veteranlar cəbhə bölgəsində

Respublika Veteranlar Təşkilatının sədri general-polkovnik Tofiq Ağahüseynovun və Respublika Hərbi Prokuroru general-leytenant Xanlar Vəliyevin təsdiq etdiyi birgə tədbirlər planına uyğun olaraq Müdafiə Nazirliyinin "N" sayılı hissəsinin şəxsi heyəti qarşısında "Azərbaycan dini tolerantlıq ölkəsidir, gənclərin radikal dini təşkilatların təsir dairəsindən uzaqlaşdırılması" istiqamətində görüş keçirilmişdir.

Tədbirdə məqsəd ölkəmizdə mövcud olan milli, etnik, irqi, dini tolerantlığın Silahlı Qüvvələrin şəxsi heyətinə çatdırılmasına veteranların, yaşlı nəslin cəlb olunması, Azərbaycanın tolerantlıq modelini digər ölkələr nümunə kimi təqdim etmək idi.

Respublika Veteranlar Təşkilatının şöbə müdiri Telman Babayev, RVT-nin nəzarət-təftiş komissiyasının sədri Salman Babayev, garnizon hərbi prokuroru Əmrəh Mehdiyev, "N" sayılı hərbi hissələrin komandirlərinin tərbiyə işləri üzrə müavinləri Rasim Manafov, Əflatun Məsimov və çoxsaylı əsgərlər, zabitlər iştirak etmişlər.

Hərbiçilər qarşısında Salman Babayev erməni faşistlərinin xalqımıza qarşı törətdiyi cinayətlər barədə məruzə ilə çıxış etdi.

Salman Babayev həmçinin, hərbi xidmətdə olan gənclərin yad dünyagörüşünün təsiri altında düşməməsinə imkan verilməməsi, Nizamnamələrin tələbləri, hərbi intizamın pozulmaması üçün komandirlərin lazımı işlər apardığını vurğuladı.

RVT-nin şöbə müdiri T.Babayev Multikulturalizm - Azərbaycan tolerantlığı haqqında məlumat verdi. Azərbaycanda hər bir kəsin xüsusiən də hərbiçilərimizin Vətəni sevdiiyi, eləcə də, işğal altında olan torpaqlarımızın düşmən tapdağından azad edilməsi, dövlətin və dövlətçiliyin möhkəmlənməsi, inkişafı və dini sabitliyin dayağı olmaq üçün elmin və əsgəri xidmətin incəliklərini öyrənməyin vacibliyini qeyd etdi.

Qarnizon hərbi prokuroru polkovnik Əmrəh Mehdiyev işə öz çıxışında tolerantlığın hərbi qulluqçular arasında hüquq qaydalarının, nizamnamə tələblərinin və hərbi intizamın möhkəmlənməsi, eləcə də hərbi qulluqçulara vətənpərvərlik hissini aşılanmasında oynadığı roldan danışdı. O, həm də qeyd etdi ki, ölkəmizdəki dini icmaların və milli azlıqların tolerant yaşamaları, bir-birinə qarşı düzümlü olmaları xalqımızı dövlətimiz ətrafında daha da sıx birləşdirir. Polkovnik

Qəhrəman Mehdi Hüseynzadənin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş anım tədbiri keçirilib

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamına əsasən, dekabrın 22-də əfsanəvi partizanın abidəsi öündə anım mərasimi keçirilib.

Müdafıə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZERTAC-a bildiriblər ki, tədbirdə nazirliyin şəxsi heyətinin bir qrupu, qəhrəman döyüşünün ailə üzvləri, xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrinin zabit və kursantları, veteranlar və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Müdafıə nazirinin müavini, general-ley-

tenant Kərim Vəliyev fəxri qarovulun müşayiəti ilə abidə öünüə əklil qoyub.

Sonra Azərbaycan Respublikasının dövlət himni səsləndirilib.

Əməkdar incəsənət xadimi, Prezidentin fərdi təqaüdçüsü, ehtiyatda olan polkovnik Abdulla Qurbani tədbirdə çıxış edərək qəhrəmanın şərəfli həyat yolu haqqında ətraflı məlumat verib, onun göstərdiyi şücaətdən danışıb.

Mehdi Hüseynzadənin ailə üzvləri adından çıxış edən Mehdi Əzizbəyov qəhrəman döyüşünün xatirəsinə göstərilən diqqət və ehtirama görə minnətdarlığını bildirib.

Ukraynada Mehdi Hüseynzadənin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə poçt markası hazırlanıb

Ukraynada İkinci Dünya müharibəsi dövründə antifaşist müqavimət hərəkatının görkəmli nümayəndəsi, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, Azərbaycan xalqının qəhrəman oğlu Mehdi Hüseynzadənin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə poçt markası hazırlanıb.

Bu barədə AZERTAC-a Azərbaycanın Ukraynada səfirliliyindən məlumat verilib.

Səfirlilik tərəfindən hazırlanan 2 növ poçt markasında Mehdi Hüseynzadənin təsviri yer alıb. Sayı 2000 ədəd olan poçt markaları artıq dövriyyəyə buraxılıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Mehdi Hüseynzadənin anadan olmasının 100 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı Sərəncam imzalayıb.

AZERTAC

Ədəbiyyat Muzeyində Mehdi Hüseynzadənin 100 illik yubileyi qeyd edilib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyində Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, xalqımızın qəhrəman oğlu Mehdi Hüseynzadənin anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr edilən tədbir keçirilib.

Əvvəlcə tədbir iştirakçıları Mehdi Hüseynzadənin döyüş yoluñu əks etdirən əsərlərindən və xatirə əşyalarından ibarət sərgi ilə tanış olublar.

Sonra muzeyin direktoru, akademik Rafael Hüseynov "O, həm də şair idi" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. R.Hüseynov konfransın ölkə başçısının "Mehdi Hüseynzadənin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında" 23 iyun 2018-ci il tarixli Sərəncamına əsasən keçirildiyini söyləyib. Qeyd edib ki, M.Hüseynzadə 1941-1945-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində faşizmə qarşı mübarizədə apardığı çoxsaylı uğurlu kəşfiyyat əməliyyatları və

nümayiş etdirdiyi hərbi şücaətləri ilə böyük şöhrət qazanıb.

Akademik daha sonra bəşəriyyətin faşizm əsarətindən xilas olmasında M.Hüseynzadənin göstərdiyi misilsiz xidmətlərdən danışıb. O, M.Hüseynzadənin sovet kəşfiyyatı tərəfindən əvvəlcədən hazırlanaraq 1942-ci ildə məqsədli şəkildə almanlara əsir düşməsinə şərait yaradıldığını və Azərbaycan legionunda xidmət keçən zaman SSRİ-yə zəruri informasiyalar göndərdiyini bildirib. Qeyd edib ki, M.Hüseynzadə daha sonra almanların əsirliliyindən qaçaraq İtaliya və Yuqoslaviya partizanlarına qoşulub, burada göstərdiyi qəhrəmanlıqlarına görə "Mixaylo" ləqəbi ilə tanınıb.

Akademik "Mixaylo"nun hərbi şücaətinin sovet cəmiyyətinə

ölümündən 13 il sonra məlum olduğunu və 1957-ci ildə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verildiyini söyləyib. O, həmin illərdə M.Hüseynzadənin adının əbədiləşdirilməsində ümummilli lider Heydər Əliyevin misilsiz xidmətləri olduğunu diqqətə çatdırıb.

R.Hüseynov 2011-ci ildə özünün təşəbbüsü ilə Sloveniyanın Nova Qoritsa regionundakı Şempas qəsəbəsində M.Hüseynzadənin xatirəsinə muzeyin yaradıldığını və açılış mərasimində ölkə başçısının da iştirak etdiyini xatırladıb. Akademik sözügedən muzeydə M.Hüseynzadənin döyüş yoldaşlarının təqdim etdikləri qiymətli eksponatların, qəhrəmanın müəllifi olduğu rəsm əsərlərinin sərgiləndiyini bildirib.

R.Hüseynov "Mixaylo"nun Azərbaycan xalqının yaddaşında "Uzaq sahillərdə" bədii filmi ilə əbədiləşdirildiyini, qəhrəmanlıqlarına kitablar yazıldığını, müsiqilər bəstələndiyini deyib. O, bu gün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin tarixinə, İkinci Dünya müharibəsində Azərbaycan neftçilərinin fədakarlıqlarına, həmçinin M.Hüseynzadənin şücaətini əks etdirən yeni filmlərin çəkilməsinə böyük ehtiyac olduğunu söyləyib.

Sonra yazıçı-publisist, filoloq Azər Hacıbəyli, Sloveniyanın Nova Qoritsa şəhərində M.Hüseynzadənin şərəfinə ucaldılmış abidənin müəllifi, Xalq rəssamı Akif Əsgərov və digərləri çıxış edərək "Mixaylo"nun qəhrəmanlıqlarından, Azərbaycan tarixinəki rolundan danışıblar.

Sonda ailəsi adından Hənifə Əlizadə çıxış edərək tədbirin təşkilatçılara və iştirakçılarına öz minnətdarlığını bildirib.

Əfsanəvi qəhrəman Mehdi Hüseynzadənin tarixi xidmətlərinin üzə çıxarılmasında ulu öndər Heydər Əliyevin müstəsna rolu olub

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) "Ümummilli lider Heydər Əliyevin Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin faşizmə qarşı mübarizədə tarixi xidmətlərinin üzə çıxarılmasındakı müstəsna rolu" mövzusunda tədbir keçirilib.

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, general-polkovnik Mədət Quliyev, DTX-nin əməkdaşlarının, təhlükəsizlik orqanları veteranlarının və DTX-nin Heydər Əliyev adına Akademiyasının kursantlarının iştirak etdikləri tədbir İkinci Dünya müharibəsində həlak olmuş həmvətənlərimizin, Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarını qurban vermiş Vətən övladlarının xatırısının bir dəqiqəlik sükütlə yad edilməsi ilə başlanıb.

Sonra Azərbaycanın dövlət himni səsləndirilib. Tədbirdə qeyd olunub ki, şərəfli ömrünün 25 ilini təhlükəsizlik orqanlarına həsr edən ulu öndər Heydər Əliyev istər bu orqanlarda xidmət etdiyi, istərsə də Azərbaycan Respublikasının rəhbəri olduğu dövrə xalqımız üçün taleyklü əhəmiyyət daşıyan işlərə imza atıb. Bu ölçüyəgəlməz fəaliyyətin nümunələrindən biri də cəsur keşfiyatçı, antifaşist müqavimət hərəkatının görkəmli nümayəndəsi, əfsanəvi partizan, milyonlarla azərbaycanlıların, eləcə də Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa xalqlarının qəlbində silinməz izlər buraxmış Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin faşizmə qarşı mübarizədə tarixi xidmətlərinin üzə çıxarılmasıdır. Bütün maneələrə baxmayaraq, Mehdi Hüseynzadəyə layiq olduğu Sovet İttifaqı Qəhrəmanı fəxri adının ölümündən 13 il sonra verilməsində, ümumiyyətə, Mixaylonun adının əbədiləşdirilməsində, onun göstərdiyi şücaət və rəşadətin təbliğində məhz Ümummilli Liderin müstəsna xidmətləri olub.

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin arxiv fondlarında qorunub saxlanılan nadir sənədlərin tədqiqi

göstərir ki, vaxtilə Azərbaycan SSR DTK-da yaradılmış və kapitan Heydər Əliyevin rəhbərlik etdiyi xüsusi əməliyyat-təhqiqat qrupunun böyük əziyyət və peşəkarlıqla topladığı materiallar, sərgülər, rəylər və şahid ifadələri əsasında 1957-ci ilin yanварında Mehdi Hüseynzadənin döyüş və qəhrəmanlıq fəaliyyətinə dair müfəssəl və təsirli arayış hazırlanıb. Azərbaycan SSR DTK-si da həmin sənədi baxılması və Moskvaya təqdim olunması üçün Azərbaycan KP MK-ya göndərib.

Bundan sonra Mehdi Hüseynzadənin qəhrəmanlıq salnaməsinin ictimailəşdirilməsində əvəzsiz xidmətləri olan Heydər Əliyevin uzun illər ağır zəhməti hesabına toplanılan materiallar əsasında tanınmış yazıçılar İmran Qasimov və Həsən Seyidbəyli "Uzaq sahillərdə" povestini yazıblar. Həmin əsər əsasında bu gün də maraqla izlənilən məşhur "Uzaq sahillərdə" bədii filmi çəkilib. Nəhayət, 1957-ci ilin aprelində SSRİ Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin Fərmanı ilə Mehdi Hüseynzadəyə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilib.

Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycana birinci dəfə rəhbərlik edərkən yenidən Mehdi Hüseynzadənin xatırısının əbədiləşdirilməsi istiqamətində əməli işlər görüb, onun şərəfli xidmətlərinin İttifaq məqyasında tanınmasına nail olub və Bakıda möhtəşəm abidəsinin ucaldılmasına göstəriş verib. 1973-cü il mayın 9-da - Qələbə Günündə Mehdi Hüseynzadənin abidəsinin təntənəli açılışı olub. Tədbirdə iştirak edən dahi rəhbər Heydər Əliyev qəhrəmanın partizan hərəkatındaki fəaliyyətindən, keçidiyi mübariz döyüş yolundan söz açaraq deyib: "Mehdi Hüseynzadənin adı müasirlərimizin və gələcək nəsillərin hafizəsindən heç vaxt silinməyəcək".

Ümummilli Liderin dövlətçilik siyasetini və azərbaycanlıq ırsını uğurla davam etdirən Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev görkəmli sərkərdələrimizin, hərb xadimlərimizin, qəhrəmanlarımıızın adlarının

əbədiləşdirilməsinə və yubileylərinin dövlət səviyyəsində qeyd olunmasına xüsusi diqqət yetirir.

Prezident İlham Əliyevin Sloveniya Respublikasına rəsmi səfəri zamanı Novo Qoritsa şəhərində Mehdi Hüseynzadənin xatırə muzeyinin açılışında iştirakı, ictimaiyyətlə görüşdə geniş nitq söyləməsi ölkələrimiz arasında əlaqələrin genişlənməsinin, dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin inkişafının təsdiqidir. Məhz bu dostluğun təməlin-də Mehdi Hüseynzadə kimi igid həmvətənimizin qəhrəmanlıqları dayanır. Sloveniyalılar da Azərbaycanın igid oğluna vəfa borcu olaraq Moribor şəhərində müharibə qurbanlarının xatırəsinə həsr edilən Dobrava memarlıq park kompleksinin ərazisində Xocalı soyqırımı qurbanlarına xatırə lövhəsi ucaldıblar.

Yüksek əxlaqi keyfiyyətlərə malik cəsur kəşfiyyatçı Mehdi Hüseynzadənin qəhrəmanlarının gənc nəslin Vətənə sədaqət ruhunda təbiyə edilməsində xüsusi əhəmiyyətini nəzərə alan dövlətimizin başçısı İlham Əliyev igid döyüşçünün ana dan olmasının 100-cü ildönümünün qeyd edilməsi barədə 2018-ci il iyulun 23-də Sərəncam imzalayıb.

Qeyd olunub ki, bu Sərəncam dövlətimizin təhlükəsizliyinin, Vətənimizin sərhədlərinin toxunulmazlığının keşiyində dayanan və işgal altındakı torpaqlarımızı azad etməyə hər an hazır olan Azərbaycan hərbiçiləri üçün qəhrəmanlığa çağırış nümunəsi kimi qəbul edilir.

Sonra DTX-nin Heydər Əliyev adına Akademiyasının kursantları Mehdi Hüseynzadənin müharibə illərində vətənpərvərlik mövzusunda yazdığı şeirlərini söyləyiblər.

Tədbirin sonunda Mehdi Hüseynzadənin qəhrəmanlıq yolu və ümummilli lider Heydər Əliyevin bu məşhur həmyerlimizin misilsiz hərbi şücaətlərinin üzə çıxarılmasındakı müstəsna rolu barədə Azərbaycan Televiziyası tərəfindən hazırlanı sənədli film nümayiş etdirilib.

Mehdi Hüseynzadənin 100 illik yubileyi Silahlı Qüvvələrin Təlim və Tədris Mərkəzində qeyd olunub

Alman faşizminə qarşı mübarizədə apardığı çoxsaylı uğurlu keşfiyyat əməliyyatları və nümayiş etdiridiyi misilsiz hərbi şücaətləri ile böyük şöhrət qazanmış və Azərbaycan xalqının zəngin tarixi hünər salnaməsinə şanlı səhifələr yazmış Mehdi Hüseynzadənin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətlə Silahlı Qüvvələrin Təlim və Tədris Mərkəzində təntənəli mərasim keçirilib.

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin 100 illik yubileyinin keçirilməsinə dair Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamına əsasən, təşkil olunan tədbirdə müdafiə naziri, general-polk-

na, eləcə də xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin əfsanəvi partizan haqqında həqiqətlərin üzə çıxarılması, igid döyüşçüyə ölümündən 13 il sonra Sovet İttifaqı Qəhrəmanı fəxri adının verilməsində, ümumiyyətə Mehdi Hüseynzadənin xatırəsinin əbədiləşdirilməsində müstəsna xidmətləri barədə qiymətli fotoslar və sənədlər nümayiş olunub. Qəhrəmanın uşaqlıq və təhsil illərini, Stalinqrad uğrunda döyüşlərdə iştirakını, əsirlilikdə Azərbaycan naminə xidmətlərini, eləcə də Sloveniyanın milli azadlığı uğrunda sadıq əsgər kimi iştirakını eks etdirən nadir fotoslar böyük maraqlı doğurub.

Mərasimdə əvvəlcə ulu öndər Heydər Əliyevin, İkinci Dünya müharibəsində həlak olan həmvətənlərimizin, Azərbaycanın müstəqilliyi, azadlığı, ərazi bütövlüyü uğrunda şəhidlik zirvəsinə ucalan oğul və qızlarımızın xatırəsi bir dəqiqəlik sükütlə yad

edilib.

Hərbi orkestrin müşayiəti ilə Azərbaycan Respublikasının dövlət himni ifa olunub.

Tədbirdə "Mehdi Hüseynzadənin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 23 iyun tarixli Sərəncamı bir daha nəzərə çatdırılıb.

Sonra Əməkdar incəsənət xadimi, Prezidentin fərdi təqaüdçüsü, ehtiyatda olan polkovnik Abdulla Qurbanının ssenarisi və rejissorluğu ile hazırlanmış "Mən öz Xəzərimə vurğunam, ey dost!" yubiley tamaşası nümayiş etdirilib. Mehdi Hüseynzadənin bəlli olmayan, son vaxtlar üzə çıxarılmış şeirlərinin istifadə edildiyi tamaşada Əməkdar artistlər Azad Şükürov, Səməyə Sadıxova, Anar Şuşalı, Hüsnüyyə Mürvətova, Elxan Rza, gənc aktyorlar və Həzi Aslanov adına Mərkəzi Zabitlər Evinin yaradıcı heyəti iştirak edib.

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin tələbəsi Nicat Hüseynzadə Mixaylo rolu məharətlə ifa edib. Tamaşa boyu sənədli kadrlar nümayiş etdirilib.

Tədbirin iştirakçıları ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə igid döyüşçünün 1973-cü ildə Bakının mərkəzində ucaldılmış abidəsi qarşısındaki tarixi nitqini və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Sloveniya Respublikasına rəsmi səfəri zamanı M.Hüseynzadənin memorial muzeyinin açılışında ictimaiyyət qarşısında çıxışını və əfsanəvi qəhrəman haqqında söylədiyi fikirləri eks etdirən süjetləri alqışlarla qarşılıyiblər.

kovnik Zakir Həsənov, təhsil naziri Ceyhun Bayramov, mədəniyyət naziri Əbülfəsəd Qarayev, Mehdi Hüseynzadənin ailə üzvləri, Bakı Qarnizonunun hərbi hissələrinin, xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrinin

zabit və kursantları, dövlət universitetlərinin professor, müəllim və tələbələri, veteranlar və ictimaiyyətin nümayəndələri iştirak ediblər.

Əvvəlcə tədbir iştirakçıları Mehdi Hüseynzadənin həyat və döyüş yolu-

General-major Mir - Kazimbəy Talışinski

Arxiv fondunun sənədləriylə işləyərkən Azərbaycan hərbi tarixinə aid general-major Mir-Kazimbəy Talışinski haqqında bir maraqlı sənədə rast gəldim.

Böyük Vətən Müharibəsinin qızığın döyüsləri gedən zaman – 1944-cü ilin aprel ayının 20-də Azərbaycan Kommunist (bolşeviklər) Partiyasının Mərkəzi Komitəsinin katibi Mir Cəfər Bağırovun ünvanına general-major Mir-Kazimbəy Talışinski və polkovnik İbrahiməga Vəkilov haqqında araşdırmaşalar daxil olur.

Cox təəssüflər olsun ki, döyüşçülərin hərbi ruhunun yüksəltmək məqsədilə bu sənədlərdən istifadə edilmir və onlar arxivə təhvil verilərək uzun illər heç kimdə maraq yaratmır. Çar Rus Ordusunda milliyətcə azərbaycanlı olan general rütbəsini alanların sırasında general-major Mir-Kazimbəy Talışinski də var. O, XIX-cu əsrin əvvəllərində Talış xanlığının hökməndən olan Mir Mustafa xanın nəticəsidir. Vətənə qulluq, hərbi xidmət bu ailənin qanında, adət-ənənələrində idi, Mir-Kazimbəyin babası və atası həyatlarını hərbi xidmətə həsr etmişdilər – babası Mir Hüseynbəy rus ordusunun poruçiki, atası isə Bakı qarnizonunun kapitanı olub.

Mir-Kazimbəy Talışinski 1855-ci

ildə iyulun 17-də Lənkəran şəhərində anadan olub, 10 yaşı olarken onu Bakıya götəriblər. Bakı real məktəbində orta təhsil alan dan sonra, o, Peterburqda Konstantinovski hərbi məktəbdə xüsusi hərbi təhsil alarken praporşik rütbəsində Tiflisdə yerləşən 16-ci Mingrel qrenadyor alayına

göndərilir, 1889-cu ilədək bu alayda xidmət edərək ştabs-kapitan rütbəsini alır. Qafqaz hərbi dairəsi qərargahının xüsusi komissiyası sınaqlardan sonra Mir-Kazimbəy Talışinskini yunker hərbi məktəblərində artilleriyadan dərs keçməyə layiq bilərək onu Tiflis yunker hərbi məktəbinə keçirir. 1899-cu ildə Talışinski polkovnikleytenant rütbəsini alaraq Minskə yerləşən 119-cu Kolomen piyada qoşunları alayına tabor komandiri təyin olunur. İki ildən sonra isə hərtərəfli yüksək qiymətləndirilərək

Qroznida yerləşən 82-ci Dağıstan piyada qoşunları alayına batalyon komandiri vəzifəsinə keçirilir.

Rus-yapon müharibəsi zamanı (1904-1905) Talışinski Benderi şəhərində yerləşən 55-ci piyada batalyonun komandiri olub, müharibədən sonra isə yenidən Qroznidakı 82-ci Dağıstan piyada qoşunları alayına tabor komandiri vəzifəsinə təyinatını alıb.

Bu illərdə keçirilən attestasiyaların nəticələri üzrə Mir-Kazimbəy Talışinskini öz zəhmətkeşliyinə, nizam-intizamına görə komandanlıq tərəfindən yüksək qiymətləndirilir: «Достоин назначения командиром отдельного батальона в первую очередь»;

«Выдающийся. Безусловно заслуживает скорейшего назначения командиром полка вне очереди с производством в полковники. Первый штабс-офицер в дивизии.»; «Выдающийся. Достоин выдвижения на должность командира пехотного полка в первую очередь».

Nəhayət ki, 1909-cu ildə Talışinski polkovnik rütbəsində Rus imperiyasının ən ucqar ərazisi olan Uzaq Şərqi 3-cü Sibir atıcı alayına komandir göndərilir. Bütün ömrünü hərbi xidmətə həsr edən

54 yaşlı zabit bu işin də öhdəsindən gözəl gelir və 1913-cü ilədək çətin şəraitdə müvəffəqiyyətlə alaya rəhbərlik edir. 1913-cü ildə isə 14 il ərzində ailəsindən ayrı qalan Mir-Kazimbəy Talışinski general-major rütbəsində təqəüdə çıxır və Tiflis qaydaraq ailəsinə qovuşur.

İlk baxışdan təvəzükər bir zabitin çox sadə həyat həkayəsi... Ancaq, minərlə məhz bu sadə zabitlər bir güclü ordunun bünövrəsini yaradaraq Vətəni qoruyular. Başqa generallarımız kimi Mir-Kazimbəy Talışinski yüksək general-major hərbi rütbəsini döyüş meydانlarında çalınan qələbelərə görə deyil, öz zəhmətkeşliyi, zabit adına sadıq olduğuna, rəhbərlik etdiyi hərbi hissələrdə yüksək təlim-təribyə işini etdiyinə görə alsada, bu heç də onun həyatda nail olduğu zirvələri alçaltırı.

General-major Mir-Kazimbəy Talışinskinin anadan olmasının 160 illiyi ərəfəsində onu yada salaraq, bir də vurgulayaq ki, o, milliyətcə azərbaycanlı, dini müsəlman olan, Rus çar ordusunun yüksək zabit rütbəsinə layiq olanlardan biri idi.

Ellazova L.R.
Azərbaycan Respublikası
Prezidentinin İşlər İdarəsinin
Siyasi Sənədlər Arxivinin Arxiv
fondunun mühafizə şöbəsinin müdürü

“Şanlı ömrün əfsanəsi”

Sumqayıt şəhər 16 nömrəli tam orta məktəbdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 23 iyun tarixli Sərəncamının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan xalqının qəhrəmanı oğlu, ikinci Dünya müharibəsi dövründə anti-faşist müqavimət hərəkatının görkəmli nümayəndəsi, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə “Şanlı ömrün əfsanəsi” adlı qəhrəman günü keçirilmişdir.

Tədbiri giriş sözü ilə açan məktəbin direktor müavini, əməkdar müəllim Nazile Əsgərova Mehdi Hüseynzadənin ikinci Dünya müharibəsi illərində doğma torpaqdan uzaqlarda, Adriatik dənizi sahilərində faşizmə qarşı mübarizədə apardığı çoxsaylı uğurlu kəşfiyyat eməliyyatları və göstərdiyi misilsiz hərbi şücaətlər, qeyri-adi igidliklər haqqında məlumat verib və təkcə vətənimizdə deyil, Avropa ölkələrində də bir qəhrəman kimi tanınan Mixaylonun - Mehdi Hüseynzadənin xalqımıza baş ucalığı getirdiyini xüsusilə vurğulayıb.

Tədbir iştirakçılarına Azərbaycan xalqının zəngin tarixi hünər salnaməsinə şanlı səhişələr yanan, qeyri-adi rəşadətə, çevikliyə, zirəkliyə və zəngin biliyə malik olan mərd azərbaycanlı partizanın həyatından bəhs edən sənədlə film nümayiş olunub.

Tədbirdə iştirak edən Qarabağ müharibəsinin iştirakçıları və Qarabağ Müharibəsi Əlliilləri Cəmiyyətinin sədri Tərlan Hacızadə Sovet İttifaqı qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin xalqın qəlbində özüne əbədi heykəl ucałdığını, onun haqqında yeni tarixi faktların olduğunu və bu gün vətənimizin sərhədlerini layiqincə qoruyan və işgal altındakı torpaq-

larımızı azad etməyə hər an hazır olan mətn Azərbaycan əsgəri üçün Mehdiyin qəhrəmanlıq nümunəsi olduğunu qeyd etmişlər.

Çıxış edən Şəhər İcra Hakimiyyətinin Baş məsləhətçisi Mehraban xanım Nəcəfovənin çıxışında şəhər ictimaiətinin və şəhər rəhbərliyinin, eyni zamanda təhsil müəssisələrinin Mehdi Hüseynzadənin yubileyinin keçirilməsi sahəsində görülmüş işlər bərədə ətraflı məlumat vermişdir.

Tədbirin ən yadda məqamlarından biri də əfsanəvi kəşfiyyatçı Mehdi Hüseynzadənin bacısı uşaqları Mehdi və Hənifə Hüseynzadələrin Mehdi haqqında danişdiqləri xatirələri və Novxani kənd Mədəniyyət Evinin kitabxana müdürü Lalə Kərimovanın çıxışı oldu.

Daha sonra məktəbin şagirdlərinin iştirakı ilə qəhrəmana həsr olunmuş şeirlər səslənmiş və vətənpərvərlik, vətənə məhəbbət aşılıyacaq səhnəciklər göstərilmişdir.

Sonda məktəbin direktoru Niyaz Süleymanov tədbir iştirakçılarını və qonaqları fəal iştirakına və tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə görə məktəbin pedaqoji kollektivi adından onlara öz minnədarlığını bildirmişdir. O, qeyd etmişdir ki, belə tədbirlər məktəbdə vətənpərvərlik təriyəsi işinin həyata keçirilməsi, şagirdləri müvafiq biliklərlə təmin etməklə yanaşı, onlarda milli-mənlik şüurunun formallaşmasına, vətənpərvərlik ruhunda təriyəsinə böyük təsir göstərir. Bunun üçün hər bir azərbaycanlı işindən, oxumağından, hər hansı ölkədə yaşamasdandan asılı omayaraq, öz əməlləri ilə vətənə sevgi və məhəbbətini sübut etməlidir. Bunun da əsası məhz təhsil müəssisələrindən və ailədən başlayır.

Ruxsarə Süleymanova

Ələkbər Kazimov - 397-ci Sarnenski atıcı diviziyanın döyüşçüsü

Zəngin təbii sərvətlərə və əlverişli coğrafi mövqeyə malik olan Azərbaycan ikinci Dünya müharibəsi illərində böyük dövlətlərin strateji planlarında mühüm yer tutdurdu. Almaniya Bakı neftini ələ keçirməklə Şərqi - İran körfəzinə və Hind okeanına hərəkət etmək niyyətində idi. Hitlerin tapşırığı əsasında Bakının sənaye və hərbi əhəmiyyətli obyektlərinin xəritəsi hazırlanmış, Qafqaza hücumla bağlı Bakının işğalının dəqiq vaxtı göstərilmişdi.

Müharibə illərində Azərbaycandan cəbhəyə göndərilmiş insanların 40 mini könüllüləri id. Ön cəbhədə azərbaycanlılardan ibarət 77-ci, 223-cü, 271-ci 402-ci, 416-ci diviziyyalar döyüşürdü. Azərbaycan döyüşçüləri müharibənin gedisində bir çox igidliklər göstərmış və adlarını tarixin səhifələrinə qızıl hərflərlə yazmışdır. Onlardan 121 nəfər azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına, 34 nəfər «Şöhrət» ordeninin hər üç dərəcəsinə layiq görülmüşdü. Azərbaycan oğulları faşizmə qarşı partizan və müqavimət hərəkatında da fəal iştirak etmişdilər. Azərbaycandan müharibəyə cəlb edilən 720 min nəfərdən çox insandan 320 mindən çoxu vətən uğrunda gedən savaşda qəhrəmancasına həlak olmuşdur, müharibədə canını fəda etmiş həmyerlimizin biri də serjant Ələkbər Kazim oğlu Kazimov olub.

Serjant Ələkbər Kazimov Kazim oğlu 1933-cü ildə cənubi Azərbaycanın Təbriz şəhərində anadan olub. Sonralar ailəsi ilə birgə İrandakı vəziyyət ilə bağlı olaraq Şimalı Azərbaycana köçmüştür. Büyük Vətən müharibəsi başladığında qardaşı Həmzə və ailəsinin

digər üzvləri İrana qayıtmış, lakin Ələkbər Kazimov burada qalaraq müharibəyə çağrılan hər bir azərbaycanlı kimi 1943-cü ildə Böyük Vətən Müharibəsinə qatılmış, 397-ci Sarnenski atıcı diviziyanın hərəkət etməyə başlamışdır.

Cəbhədən qayıtmamışdır. Sənədlərdə müharibədə itkin düşdürü bildirilmişdir. 2018-ci ildə Respublika Veteranlar Təşkilatının araşdırması nəticəsində Orlov əyalətinin Maxovski rayonu uğrunda gedən döyüslərdə Ələkbər Kazimovun həlak olduğu dəqiqləşdirilmişdir. Ələkbər Kazimov Moxovski rayonunda dəfn edilmişdir.

Qeyd edək ki, Ələkbər Kazimov müharibəyə qatılan zaman ailəli olub, 3 oğlan və 1 qız övladı olub.

Akademik Ziya Bünyadovun həyat və fəaliyyəti zəngin yaradıcılıq və qəhrəmanlıq yolunu əks etdirir

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, Dövlət mükafatı laureati, Azərbaycan şərqsünaslıq və tarix elminin korifeysi, dünya şərqsünaslığının ən görkəmli nümayəndələrindən biri akademik Ziya Bünyadovun həyat və yaradıcılığı parlaq bir ömrün güzgüsi olaraq zəngin yaradıcılıq və qəhrəmanlıq yolunu əks etdirir. Z.Bünyadovun şərqsünaslıq elminin müxtəlif sahələrinə aid çoxsaylı əsərlərində (450-dən çox elmi monoqrafiya, məqale, məruzə, şərhli tərcümə) nəinki Azərbaycan xalqının, eləcə də bütün orta əsrlər müsəlman aləminin ictimai-siyasi və mədəni-iqtisadi tarixi tədqiq edilir. Onun bütün əsərləri ilkin mənbələrin dərin və dəqiq təhlilinə əsaslanır, araşdırıldığı məsələlər isə daim öz yüksək peşəkarlığı və orijinallığı ilə fərqlənirdi.

Z.Bünyadov 1923-cü il dekabrın 21-də Azərbaycanın Astara şəhərində hərbi tərcüməçi ailəsində anadan olub. O, on altı yaşında ikən Göyçay şəhərində orta məktəbi bitirib və Bakı Hərbi Piyadalar Məktəbinə daxil olmaq üçün yaşını iki il artırıb. Hərbi məktəbi bitirdikdən sonra (1941) leytenant Z.Bünyadov Böyük Vətən müharibəsi cəbhələrində vurulub, Ukrayna, Moldova, Qafqaz, Belarus, Polşa və Berlin uğrunda döyüşlərdə fəal iştirak edib. O, iki dəfə yaralanıb və kontuziya alıb. Hərbi tapşırığı yerinə yetirəkən göstərdiyi şücaət, qəhrəmanlıq və igidliyə görə 1945-ci il fevralın 27-də Z.Bünyadova Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilib. Sonra bir il Berlin şəhərinin Pankov rayonunun komendant kəməkçisi olan genc zabit Z.Bünyadov şəhərin təsərrüfat və mədəni həyatının bərpasında fəal iştirak edib. Z.Bünyadov 1946-cı ildə sovet ordusuna sıralarından tərxis olunduqdan sonra N.Nərimanov adına Moskva Şərqsünaslıq İnstitutuna, 1950-ci ildə isə həmin institutun aspiranturasına daxil olur. Tələbəlik illərində görkəmli sovet ərəbşunası, professor Y.Belyayev onun müəllimi olub. Böyük şərqsünasla yaxınlaşır. Z.Bünyadovun sonrakı fəaliyyətində, onun ərəbşunas və mediyevist kimi formalşamasında həllədici rol oynayır. Z.Bünyadov 1954-cü ildə Y.Belyayevin rəhbərlik etdiyi kafedrada ilk tədqiqat işi olan "Afrikada İtaliya imperializmi" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə başa çatdıraraq uğurla müdafiə edib.

Z.Bünyadov 1954-cü ildə Bakıya qayıdır və Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutunda böyük elmi işçi vəzifəsinə qəbul edilir. O, 1958-1959-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) şərqsünaslıq fakültəsinin müəllimi olub. Alim 1964-1981-ci illərdə Yaxın və Orta Şərq Xalqları İnstitutunun (Şərqsünaslıq İnstitutu) o vaxt belə adlanıb - G.B.) Şərqi orta əsrlər tarixi şöbəsinə rəhbərlik edib, 1981-1986-ci illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru vəzifəsində işləyib.

Alimin elmi yaradıcılığı iki istiqamətdə inkişaf edib: Yaxın və Orta Şərq ölkələrinin feodalizm dövrü tarixinin tədqiqi, Yaxın və Orta Şərq xalqlarının tarixinə, elm və mədəniyyətinə dair orta əsr müəlliflərinin əsərlərinin araşdırılması, izahlı tərcüməsi və nəşri.

Z.Bünyadov 1964-cü ildə tarix elmləri doktoru alımlı dərəcəsi almaq üçün "Azərbaycan VII-IX əsrlərdə" mövzusunda dissertasiya müdafiə edib və 1965-ci ildə Ali Attestasiya Komissiyası ona professor adı verib. 1965-ci ildə çap olunan

"Azərbaycan VII-IX əsrlərdə" kitabı Z.Bünyadova Azərbaycanın orta əsrlər tarixi üzrə ciddi tədqiqatçı və mütəxəssis şöhrəti qazandırıb. Bu, Azərbaycan tarixinin ərəb xilafəti dövrünə dair sovet tarixşunaslığında yazılmış ilk tədqiqat əsəri idi. Burada geniş şəkildə tədqiqata cəlb olunan ərəb, fars, türk, erməni, gürçü mənbələrinin, o vaxtadək məlum olmayan və çətin əldə edilən yazılı abidələrin dərin tədqiqi və təhlili sayesində ərəb işgali ərəfəsində və xilafət dövründə Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi həyatı hərtərəfli təhlil olunub, Azərbaycanın orta əsrlər tarixinə dair bir sıra mühüm problemlər ətraflı şəkildə araşdırılaraq öz həllini tapıb. Əsərdə xilafətə qarşı xalq kütlələrinin mübarizəsinə xüsusi yer verilib, Babəkin başçılıq etdiyi xürrəmilər hərəkatı geniş şəkildə işqalandırılıb.

Z.Bünyadov 1967-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilib, 1970-ci ildə "Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının xəbərləri. İctimai elmlər seriyası (tarix, fəlsəfə və hüquq seriyası)" jurnalının baş redaktori təyin olunub.

1978-ci ildə "Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136-1225-ci illər)" monoqrafiyasını nəşr etdirib. Alimin çoxillik əməyinin məhsulu olan bu sanballı tədqiqat işində səlcuqlar dövründə Azərbaycanın iqtisadi, sosial və mədəni inkişafı araşdırılıb. Kitabda Azərbaycanın o dövrdəki siyasi tarixi məsələləri ilə yanaşı, XII əsrin ikinci yarısı - XIII əsrin birinci rübündə Orta Şərqi封建的 tarixinin öyrənilməsində xidmətlərinə görə Türk Tarix Qurumunun fəxri üzvü, 1990-ci ilin iyununda isə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti seçilir. 1992-ci ilin oktyabrından ömrünün sonuna qədər yenidən Şərqsünaslıq İnstitutuna rəhbərlik edib.

Ziya müəllimin elmi axtarışları təkcə orta əsrlər dövrü ilə məhdudlaşmayıb. Alimi Vətənin yaxın keçmişidə Maraqlandırıb. O, əsrin əvvəlində Azərbaycanda baş verən hadisələrə, Bakı kommunasına və digər mövzulara bir sıra məqalələr həsr edib. 30-cu illərin repressiyaları isə alimin "Qırmızı terror" kitabında (Bakı, 1993) işıqlandırılıb. Kitab bilavasitə çoxsaylı arxiv sənədləri əsasında yazılıb.

Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərindən başlayaraq Ziya müəllimin elmi fəaliyyətinin bir istiqaməti də xalq tərəfindən İslam dininin doğrudurüst öyrənilməsinə yönəldilib. O, akademik V.Məmmədəliyevlə birgə müqəddəs "Quran-Kərim"i ana dilimizə çevirib, ona şərhər yazıb. Sonra "Dinlər, təriqətlər, məzhəblər" adlı irihəcmli soraq kitabı hazırlanıb. Kitab alimin vəfatından sonra 1997-ci ildə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin şəxsi təşəbbüsü və qayğısı sayəsində işıq üzü görüb.

Alim 1990-ci ildə "Quran-Kərim"in tərcüməsinə görə H.Z.Tağıyev adına mükafata, 1993-cü ildə A.A.Bakıxanovun "Gülüstan-İrəm" əsərinin şərhli nəşrinə görə A.A.Bakıxanov adına mükafata layıq görülləb.

Bir çox beynəlxalq elmi məclislərin iştirakçısı olan akademik Z.Bünyadov Azərbaycan elmini ləyəqətlə təmsil edib. Türk Tarix Qurumunun VI-XII konqreslərində, Bağdadda tarixçilərin beynəlxalq konqresində, Tokioda şərqsünasların XXXI beynəlxalq konqresində, İranda Təbərinin 1100 illiyinə, Füzulinin 500 illiyinə həsr olunan beynəlxalq konfranslarda, Misirdə məşhur tarixçi əs-Süyütinin yubileyinə həsr olunan beynəlxalq konfransda sanballı mərzələrlə çıxış edib.

1997-ci il fevralın 21-də akademik Ziya Musa oğlu Bünyadovun həyatına faciəli şəkildə son qoyulub. O, öz evinin astanasında vəhşicəsinə qətlə yetirilib.

Həmin gündən bizləri iyirmi bir il zaman kəsiyi ayırır. Bu vaxt ərzində Ziya müəllimin elmi irsi, həyatı və işiqli şəxsiyyəti haqda bir çox fikirlər söylənilib, məqalələr yazılıb. Onların hamisinin fövqündə, əlbəttə ki, aka-

həll edilməsinə böyük kömək göstərdiyinə görə Z.Bünyadova yeni təsis olunmuş "Urgənc şəhərinin fəxri vətəndaşı" adı verilib.

Z.Bünyadov 1988-ci ilin mayından 1990-ci ilədək Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru olub. 1988-ci ilin oktyabrında türk xalqları tarixinin öyrənilməsində xidmətlərinə görə Türk Tarix Qurumunun fəxri üzvü, 1990-ci ilin iyununda isə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti seçilir. 1992-ci ilin oktyabrdan ömrünün sonuna qədər yenidən Şərqsünaslıq İnstitutuna rəhbərlik edib.

Ziya müəllimin elmi axtarışları təkcə orta əsrlər dövrü ilə məhdudlaşmayıb. Alimi Vətənin yaxın keçmişidə Maraqlandırıb. O, əsrin əvvəlində Azərbaycanda baş verən hadisələrə, Bakı kommunasına və digər mövzulara bir sıra məqalələr həsr edib. 30-cu illərin repressiyaları isə alimin "Qırmızı terror" kitabında (Bakı, 1993) işıqlandırılıb. Kitab bilavasitə çoxsaylı arxiv sənədləri əsasında yazılıb.

Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərindən başlayaraq Ziya müəllimin elmi fəaliyyətinin bir istiqaməti də xalq tərəfindən İsləm dininin doğrudurüst öyrənilməsinə yönəldilib. O, akademik V.Məmmədəliyevlə birgə müqəddəs "Quran-Kərim"i ana dilimizə çevirib, ona şərhər yazıb. Sonra "Dinlər, təriqətlər, məzhəblər" adlı irihəcmli soraq kitabı hazırlanıb. Kitab alimin vəfatından sonra 1997-ci ildə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin şəxsi təşəbbüsü və qayğısı sayəsində işıq üzü görüb.

Alim 1990-ci ildə "Quran-Kərim"in tərcüməsinə görə H.Z.Tağıyev adına mükafata, 1993-cü ildə A.A.Bakıxanovun "Gülüstan-İrəm" əsərinin şərhli nəşrinə görə A.A.Bakıxanov adına mükafata layıq görülləb.

Bir çox beynəlxalq elmi məclislərin iştirakçısı olan akademik Z.Bünyadov Azərbaycan elmini ləyəqətlə təmsil edib. Türk Tarix Qurumunun VI-XII konqreslərində, Bağdadda tarixçilərin beynəlxalq konqresində, Tokioda şərqsünasların XXXI beynəlxalq konqresində, İranda Təbərinin 1100 illiyinə, Füzulinin 500 illiyinə həsr olunan beynəlxalq konfranslarda, Misirdə məşhur tarixçi əs-Süyütinin yubileyinə həsr olunan beynəlxalq konfransda sanballı mərzələrlə çıxış edib.

1997-ci il fevralın 21-də akademik Ziya Musa oğlu Bünyadovun həyatına faciəli şəkildə son qoyulub. O, öz evinin astanasında vəhşicəsinə qətlə yetirilib. Həmin gündən bizləri iyirmi bir il zaman kəsiyi ayırır. Bu vaxt ərzində Ziya müəllimin elmi irsi, həyatı və işiqli şəxsiyyəti haqda bir çox fikirlər söylənilib, məqalələr yazılıb. Onların hamisinin fövqündə, əlbəttə ki, a-

demik Z.Bünyadovla vida mərasimində ulu öndər Heydər Əliyevin söylədiyi nitq durur: "Ermənistən millətçi və separatçı qüvvələri tərəfindən Qafqaz tarixinə aid, o cümlədən Ermənistən-Azərbaycan tarixinə aid cürbəcür və tariximizi təhrif edən, saxtalasdırıb, Ermənistanda meydana çıxmış müxtəlif yazıların, məqalələrin əleyhinə ilk dəfə səsini qaldıran və onlara əsaslı, dəlilli və tarixi mənbələrə istinadla cavab verən, onların qarşısını alan alim Ziya Bünyadov id. O vaxtlar Sovet İttifaqı mətbuatında, Ermənistən mətbuatında, onların kitablarında, elmi yazılarında, Azərbaycan və Moskva mətbuatındaki məqalələrdə gedən mübahisələr çoxlarının yadındadır. Hər tərəfdən dəstə ilə alımlar, yaxud da alim adı daşıyan cürbəcür adamlar Azərbaycan tarixinə o vaxtlar təcavüz edirdilər, bu tərəfdən Ziya Bünyadov, yenə də deyirəm, öz iradəsi, biliyi ilə, elmi əsərləri ilə onlara layiqli cavab verirdi və Azərbaycan tarixinin doğrudügün olduğunu dünyaya sübut edirdi və onu qoruyurdu. Buna görə də erməni millətçiləri, erməni separatçıları və ümumiyyətlə, Azərbaycana mənfi münasibət göstərən cürbəcür xarici qüvvələr Ziya Bünyadovu özlərinə düşmən kimi qəbul edirdilər."

Bu da Ulu Öndərin sözləridir: "Azərbaycan xalqının milli mənafələrini qorumaq nöqtəyi-nəzərindən və tarixi həqiqəti bugünkü nəsillərə, dünya tarixinə çatdırmaq baxımından Ziya Bünyadovun əsərləri əvəzsizdir".

1998-ci ildə Z.Bünyadov vəfatından sonra Azərbaycanın ən yüksək mükafatı - "İstiqlal" ordeninə layıq görülləb. Bakının böyük prospektlərində birinə alımın adı verilib, AMEA Şərqsünaslıq İnstitutu mərhum akademikin adını daşıyır.

Görkəmli alimin zəngin biliyi, geniş dünyagörüşü, hədsiz zəhmətşəvərliyi və böyük tədqiqatçı istedadı onun qələminə məxsus hər bir əsərdə özünü bürüzə verir.

Z.Bünyadov öz fundamental tədqiqatları ilə Azərbaycan şərqsünaslıq məktəbinin şöhrətini ölkənin hüdudlarından çox-çox uzaqlara yayıb. O, orta əsrlər Şərqi, ərəb xilafəti, Azərbaycan, Qafqaz və Orta Asiya tarixi üzrə görkəmli mütəxəssis kimi dünyada tanınıb, elmi ictimaiyyətin və geniş oxucu kütlələrinin rəğbətini və məhəbbətini qazanıb. Illər ötəcək, Azərbaycan xalqının böyük oğlu, ölkəmizin cəfəkəş vətəndaşı Ziya Bünyadovun əziz xatirəsi qədirbilən xalqımızın, gələcək nəsillərin yaddaşında əbədi yaşayacaq.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru, Milli Məclisin deputati, akademik Gövhər Baxşalyevanın görkəmli alımla bağlı məqaləsindən

“newsblaze.com” saytı: “Yəhudi uşaqlarını xilas etmiş azərbaycanlı kəşfiyyatçı “Dünyanın mömin adəmi” fəxri adına layiqdir”

1941-ci ildə Kremlin “məxfi qrupu” Hitlerin əsas ələtlərindən biri olan Karl fon Rodenburq öldürməyib onun diri tutulmasını qərara aldı. Bu iş “Həmzə baba”nın – şərti adı “Sadıqəvili” olan azərbaycanlı, sovet kəşfiyyat zabiti Həmzə Cümşüd oğlu Sadıqovun qrupuna tapşırıldı.

Bir neçə gün bundan əvvəl Amerikanın populyar “newsblaze.com” informasiya-analitik saytında dərc olunmuş məqalə bu barədədir.

Məqalənin müəllifi, amerikalı jurnalist xanım Nurit Qringer qeyd edir ki, nasist Almaniyası vermaxtinin generali Karl Rodenburq Stalinqrad döyübü dövründə 76-ci piyada diviziyanın komandiri olub.

Amerikalı jurnalist yazır: “Sovet DTK-sinin 70 il ərzində məxfi saxladığı sənədlərə əsasən sonradan SSRİ Baş Kəşfiyyat İdarəsinin dördüncü bölməsi adlanan 44388 nömrəli baş idarənin əsas vəzifələrindən biri Hitlerin generalları barədə material toplamaqdan ibarət idi. Həmin generallardan səkkiz hərbçilər nəslindən olub Birinci Dünya müharebəsində iştirak etmiş və Hitlerin ən yaxın məsləkdaşlarına çevrilmişdi. Xüsusi qəddarlığı ilə ad çıxmış, lakin atəş səsine dözə bilmədiyinə görə “sakit general” ləqəbi qazanmış general fon Rodenburq da qeyd edilən səkkiz generaldan biri idi. Rodenburq özünün imzaladığı əmrlərin birində yazmışdı: “... Yəhudilərə münasibətdə qəddar və amansız olmaq lazımdır”.

1940-ci ildən etibarən fon Rodenburq tabeliyində olan “Odessa” adlı xüsusi nasist bölməsi bioloji silah yaradılması ilə məşğul idi. Bu qrup xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi, çünki onun üzvləri siyahisina Hitlerin sevimli dəstəsinin komandiri, SS təxribatçısı, ştandartenfurer Otto Skortseni və Osvensim-Birkenau cəza düşərgəsində məhbuslar üzərində kriminal eksperimentlər aparan “doktor” Yozeff Mengel daxil idi.

Deyilənə görə, özünü führerin məğlubedilməz əsgəri hesab edən fon Rodenburq tez-tez xatirladırırmış ki, onu əsir götürən adamı gülələməyə müvəffəq olub və həmin adam rus deyil, hansısa başqa millətin nümayəndəsi imiş.

Qringerin fikrincə, alman qoşunları Stalinqradda təslim olmaq ərefəsində ikən Hitler Rodenburqə bütün su quyularını və su anbarlarını zəhərləmək və məhv etmək barədə əmr verib. Nurit Qringer yazır: “Sovet kəşfiyyatı fon Rodenburq asanlıqla aradan götürə bilərdi. Buna baxmayaraq, Hitlerin “bioloji silahının atası” hesab edilən Rodenburq Abver tərəfindən cəlb edildiyinə və 1939-cu ildə sovetlər üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən informasiya daşıyıcısı olduğuna görə sovet kəşfiyyatı bu generalı diri tutmağı qərara almışdı. Bu isə çox təhlükəli məsələ idi.

Nürnberg məhkəmə araşdırmasının məlumatına görə, Rodenburqun diri tutulması nəticəsində minlərlə sovet adamının həyatı xilas edilib. Belə bir ehtimal var ki, fon Rodenburqun tutulması 35 dəqiqə gecikəsəydi, o, Stalinqradda zəhərləyici madde-lərdən istifadə edə bilərdi. Əməliyyat şahidlərinin ifadələrinə görə, alman generalı fon Rodenburq hər şeydən, hətta özünün alman əsgər və zabitlərindən də qorxurdu. Rodenburqun qərargahına hücum zamanı Sadıqəvilinin qrupu xeyli döyüşü itirdi. Həmzə Sadıqov şəxsən avtomatını alman generalının gicgahına tuşlayaraq onu diz çökməyə məcbur etdi. Lakin Rodenburq qəflətən sıçrayaraq tapançadan bir neçə dəfə atəş açıb Sadıqovu yaraladı. Nürnberg prosesinin materiallarında göstərilirdi ki, fon Rodenburq bioloji silah yaradılması sahəsində özünün ölüməsan “ixtilalarını” hamilə yəhudi qadınlar, yəhudi uşaqlar və məhbuslar üzərində sinədan keçirirmiş”.

SMERŞ qrupunun məlumatına görə, alman generalı Rodenburqun əmrinə əsasən, xüsusi otaq yaradılmışdı. Orada çoxsaylı yəhudi uşaqlar güclü mühafizə altında saxlanılır və fon Rodenburq öz qəddar əmrlərini çox vaxt şəxsən özü yerinə yetirirdi.

Məqalədə deyilir: “Almanlar bu uşaqları alçaldır, təhqir edir və gülələyirdi. Sovet kəşfiyyatı qarşısında Rodenburqun bütün qərargahını həmin yəhudi uşaqlarının saxlandığı zirzəmi ilə bərabər partlatmaq vəzifəsi qoyulmuşdu. Kəşfiyyat qrupunun rəhbəri 3Sadıqov) yüzdən çox yəhudi uşağını zirzəmidən azad edib, sonra ikinci mərtəbəyə qalxıb və zirzəmədə gördüklerinin təsiri altında xüsusi peşəkarlıqla general fon Rodenburqa hücum edib və alman generalını şəxsən əsir götürüb”.

Qringer həmin məqaləsində qeyd edir ki, keçmiş

Xalq Daxili İşlər Komissarlığının 52-ci xüsusi motoatıcı briqadasının üzvü Avraam Koqan 51-ci motoatıcı diviziyanın polkovniki Həmzə Sadıqov haqqında yazır: “Bakıda anadan olmuş Isaak Aaron Mixayloviç məni əsl azərbaycanlı qəhrəmanla tanış etdi. Bu şəxs Rodenburqun “Ölüm sarayı”nda saxlanılan 30-dan çox yəhudi ailəsini və yüzə yaxın yəhudi uşağı oradan azad olunmasında və xilas edilməsində müstəsna rol oynayıb. Xilas edilmiş uşaqların siyahısı Moskvaya göndərilib. Yəhudi dostlarım və mən özüm Sadıqovu “eləoğlu” adlandırdıq. Biz onun qəhrəmanlığı haqqında sinaqoqa məktub göndərdik. Məktub on bir zabit tərəfindən

imzalanmışdı. Biz sinaqoqun rəhbəri Solomondan xahiş etdi ki, bizim üçün dua edəndə Sadıqov üçün də etsin”.

1949-cu il oktyabrın 22-də İsraildə çıxan gündəlik “Maariv” qəzetində hərbi jurnalist İ.Feldmanın “Borc” sərlövhəli məqaləsi dərc edilmişdi. Müəllif həmin məqalədə Həmzə Sadıqovun fəaliyyəti barədə ətraflı səhəbət açır. Feldman yazır: “Mühəribə kimin kim olduğunu göstərən səhnədir. O, heç kəsi bağışlamır və heç kəsə minnət qoymur. Azərbaycanlı Həmzə Sadıqov 1942-ci ildə İsrailin yeni tarixinin əsas səhifələrində birinə çevrilmiş Stalinqrad döyüslərində bizim uşaqları labüb ölüm-dən xilas edib. Biz yəhudi tarixçilərimizdən xahiş edirik, bizim uşaqları faşist əsirliyindən xilas etmiş bu rəşadətli azərbaycanlı döyüşü Sadıqov haqqında yazsınlar, onun qəhrəmanlığını, bizim ailələrimizə və uşaqlarımıza göstərdiyi təmənnasız köməyi işıqlandırınsınlar. Biz bu qəhrəmanın taleyini unutma-malıyq”.

Amerikalı jurnalist xanım qeyd edir ki, illər boyu tarix dərsliklərində və memuar ədəbiyyatında azərbaycanlı qəhrəman Həmzə Sadıqovun adı uzun çəkilməyib, bu qəhrəman haqqında heç kəs heç nə bilmirdi. Nurit Qringer vurgulayır: “Dəmir pərdə” götürüləndən sonra, arxivlər açıldı, qismən unudulmuş və ya gizli saxlanılan adlar üzərə çıxanda insanlar şərti adı “Sadıqəvili” olan Həmzə Sadıqovu tanıdılar. Vaxtılı o, göstərdiyi fədakarlığa və qəhrəmanlığa görə “Qızıl ulduz” medalı və Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı almağa təqdim edilmişdi. Həmzə Sadıqovun ölümündən sonra onun rəşadəti, igidiyi və cəsurluğu barədə xəbərlər Azərbaycana, onun doğma Ağdam rayonuna çatdı. O, əsl qəhrəmandır və bu gün onun məzəri Ermənistan tərəfindən işgal edilmiş Azərbaycan ərazilərində qalıb. Onlarca yəhudi ailəsini qəddar faşistlərdən xilas etmiş qəhrəmanın məzarının işgal altında olan torpaqlarda qalması ürək ağrıdır. Çox güman ki, erməni vandallar onun məzarını dağıdılar. Axı erməni faşistlər nasistlər kimi Azərbaycanın Xocalı şəhərində və Azərbaycanın işgal edilmiş digər ərazilərində azərbaycanlı uşaqları qətl yetirir və məhv edirdilər”.

Amerikalı jurnalist “newsblaze.com” informasiya-analitik saytında yazır: “Azərbaycana sonuncu səfərim zamanı dostum məni Firdovsi Sadıqovla görüşdü və mən Həmzə Sadıqovun tarixçəsini, necə deyərlər, ilk mənbədən eşitmədim. Firdovsi Sadıqov Həmzə Sadıqovun oğludur. Uşaqları vaxtı bu əhvalat barədə məlumatı az olub, yaşa dolanda isə onun haqqında çox şey öyrənilib. Firdovsi Sadıqovun

evi əsl muzeyə oxşayır. Bir tərəfdə atası, qəhrəman Həmzə Sadıqovun hərbi geyimdə çəkilmiş böyük fotosəkilləri, digər tərəfdə Azərbaycan rəhbərliyinin və İsrailin liderləri David Ben-Qurionun və Binyamin Netanyahu'nun fotosəkilləri, yanaşı qoyulmuş Azərbaycan və İsrail bayraqları diqqəti cəlb edir. Bütün bunları görəndə əvvəlcə təcəccübənlərə, sonra isə masa arxasında əyləşib bu qəhrəmanın oğlu ilə səhəbət etdi, bir qədər sakitləşirən. Bu maraqlı tarixçə insani riqqətə gətirir. Dostumun sayəsində mən Azərbaycanın paytaxtında Firdovsi Sadıqov kimi qiymətli insan tapdım. Bir neçə saat davam edən səhəbətimiz zamanı ənənəvi Azərbaycan yeməklərini və içkilərini daddiq. Əsasən onun atası – qəhrəman Həmzə Sadıqov və onun yəhudi xalqına, İsrail Dövlətinə səmimi sevgisi və hörməti barədə danışdıq”.

Nurit Qringer qeyd edir ki, Firdovsinin nənəsi və babası 1905-ci ildə hazırda işgal altında olan Şuşanı tərk edərək Ağdamda məskunlaşıblar. Çünkü o vaxt Şuşada ermənilərlə azərbaycanlılar arasında iğtişəllər baş verib. Qringer yazır: “Firdovsinin atası Həmzə Sadıqov 1915-ci ildə Ağdamda anadan olub və 1964-cü ilə qədər orada yaşayıb. 1945-ci ildə Həmzə Sadıqov cəbhədən evə qayıdanda Azərbaycan SSR-in partiya lideri Mircəfər Bağırovla görüşüb. Həmzə fəxr edirdi ki, fon Rodenburq uğurlayıb (zərərsizləşdirib, həbs edib). Həmzə Ağdam sakinlərinin də fəxri idi. Həmzə Sadıqov 1964-cü il mayın 9-da, 49 yaşında ikən vəfat edib. 1992-ci ildə Ermənistanla münaqişə və Ağdamın işğali dövründə Sadıqovlar ailəsi Ağdamdan Bakıya köçdü, Həmzənin məzəri ermənilər tərəfində işgal olunmuş və dağıdılmış Ağdamda qaldı”.

Amerikalı jurnalist vurgulayır ki, Firdovsi Sadıqov 15 yaşında ikən itirdiyi atası ilə fəxri edir. Axı o, onlarca yəhudi ailəsini və yüzlərlə yəhudi uşağını qaçılmasa ölümündən və zülməndə xilas edib. Firdovsi Sadıqov deyib: “Uşaqlar hər yerdə uşaqdır. Faşistlərin uşaqları belə qəddarcasına öldürməsini biləndə dəhşətə gəlirəm. Rodenburq tutulması üzrə əməliyyat zamanı atam ağır yaralanıb, lakin bu zaman o, özü haqqında düşünmür, öldürülə biləcəyindən qorxmurdı, ilk növbədə, uşaqları xilas etmək barədə düşünürdü. Mən atam haqqında bütün bunları təxminən 20 il bundan əvvəl öyrəndim. 1976-ci ildə bildim ki, atam sovet ordusunda kəşfiyyatçı zabit olub. 1976-ci ildə Sovet İttifaqının faşist Almaniyası üzərində Qələbəsinin ildönümü gündündə iştirak etmək üçün qonşu Gürcüstana getdim və orada sovet ordusunda atamla birgə xidmət etmiş insanlarla görüşdüm”.

Nurit Qringer Amerikanın populyar “newsblaze.com” informasiya-analitik saytında dərc olunmuş məqaləsində qeyd edir ki, azərbaycanlıların çoxu kimi Firdovsi də yəhudi xalqını çox sevir və İsrail Dövlətinə böyük rəğbət bəsleyir. O yazır: “Buna sübut kimi gördük ki, onun qonaq otağının divarlarında İsrailin ilk Baş naziri David Ben-Qurionun və İsrailin indiki Baş naziri Binyamin Netanyahu'nun fotosəkilləri asılıb. Bu ekspozisiyanın bir hissəsi kimi iki ölkənin – Azərbaycanın və İsrailin bayraqları yanaşı qoyulub. Firdovsinin bir arzusu var: istəyir ki, İsrail Dövləti qəhrəman Həmzə Sadıqovun xatirəsini yad etsin. Firdovsinin qəhrəman atası ölümündən əvvəl ona deyib: “Yəhudilər səni axtarıb tapacaqlar”. Doğrudan da mən – yəhudi qızı Firdovsini axtarıb tapdım. Əminəm ki, başqa yəhudilər də onu tapacaqlar.

Firdovsi Sadıqov atası barədə səhəbətini yekunlaşdıranda mənə bir sərr açdı. Dedi ki, Həmzə Sadıqov barəsində Rusyanın hərbi kitabxanalarından topladığı məlumatlar əsasında onun haqqında kitab yazıb. Bu ibretmiz hekayət bir daha sübut edir ki, insanların yaxşısı da olur, pisi də. Həmzə Sadıqov Azərbaycanın Ağdam rayonunda doğulub boy-a-başa çatmış azərbaycanlı, müsəlman idi. Azərbaycan həmişə onun qəlbində olub. O, inanırdı ki, məharibə dövründə Allah onun üstündə olub.

İsraildə Holokost dövründə yəhudilərin xilas olunmasına kömək etmiş insanlara “Dünyanın mömin adəmi” fəxri statusu verilir. Həmzə Sadıqov bu ada layiqdirmi? Mən inamla deyirəm: Bəli! İnsan müəyyən etnik və ya dini qrupun üzvü olmaqdan əvvəl, ilk növbədə, insandır. Ona görə də mən bir yazıçı, jurnalist kimi Azərbaycan xalqına böyük hörmət bəsleyirəm və Həmzə Sadıqov Holokost dövründə yüzlərlə yəhudi uşağını xilas etdiyi kimi, mən də bu xalqa hər cəhətdən kömək etmək üçün əlimdən gələni edəcəyəm”.

Böyük Vətən müharibəsi və Azərbaycan kinosu

Zamanın reallıqları müxtəlif sənət növlərində əksini tapır. Hər dövrün öz tələbi, qayğıları, öz mövzusu olur. Həyatın axarı sənətə də təsirsiz ötüşmür. Bəşər tarixinin ən ağır və dəhşətli səhifələrindən olan II Dünya müharibəsi ədəbiyyatda, təsviri sənətdə olduğunu kimi, kinematoqrafın da yaddaşına köçərək gələcək nəsillərə ərməğan edilib.

Azərbaycan xalqı bu müharibədə həm döyüş meydanda, həm də arxa cəbhədə böyük şücaət göstərib. Respublikamızdan cəbhəyə gedən 600 minden çox insanın 300 mini həlak olmuşdu. Faşizm üzərində Qələbənin əldə edilməsində Bakı nefti müstəsna rol oynayıb. Sovet ordusunun cəbhədəki hər 5 döyüş texnikasından 4-ü Bakıdan göndərilən yanacaqla işlə-

yirdi. Bakı ordunun əsas cəbbəxanalarından birinə çevrilmişdi. Xalqımız böyük Qələbə naminə arxa cəbhədə məhrumiyyətlərə dözürdü.

Müharibənin acı reallıqları, xalqımızın bu illərdə göstərdiyi ezmkarlıq, vətən övladlarının qəhrəmanlıqları bir sıra sənədli və bədii filmlərin mövzusuna çevrililib, maraqlı ekran həllini tapıb.

Müharibə mövzusunda ilk filmlər

1941-ci ildə faşist Almaniyanın SSRİ üzərində hücumundan sonra, mədəniyyət və incəsənət sahəsi də, o cümlədən kinematoqrafiya hərbi vətənpərvərlilik mövzusunda tam səfərbər oldu. Bununla bağlı Bakı kinostudiyasında da xüsusi komissiya təşkil edilmişdi. Komissiyanın vəzifəsi müharibə mövzusunda qısa-metrajlı bədii və sənədli filmlərin, xüsusi buraxılışların, kinojurnalların yaradılmasına rəhbərlik etmək idi. Bu məqsədlə yazıçılarından S.Rəhman, İ.Qasimov, M.Cəlal, Ə.Sadiq, Ə.Məmmədxanlı, M.Rəfili, rejissorlardan M.Mikayılov, R.Təhmasib, A.Quliyev, M.Dadaşov, N.Bədəlov və başqalarına ssenariilərin yazılması və filmlərin çəkilməsi tapşırılır.

Beləliklə, kinostudiya müharibənin reallıqlarını, qəhrəman oğullarımızın şücaətinə əks etdirən filmlərin istehsalına başlayır. Kinooperatorlar ön cəbhədə düşmənlə üz-üzə tarixin amansız dəhşətlərini anbaan kinolentin yaddaşına köçürürdülər. Bu filmlər xalqın ezmkarlığını artırır, onlara qəhrəmanlıq hissələri aşılıyordı. İlk belə ekran əsərləri isə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı İsrafil Memmədovun döyüşdə göstərdiyi hünərdən bəhs edən "Sovet pəhləvani", arxa cəbhədə zəhmət adamlarının əməyindən söhbət açan "Sovqat" qısametrajlı, dənizçilərin göstərdiyi igidlikləri əks etdirən "Sualtı qayıq "T-9" tammetrajlı bədii filmləri, xalqlar dostluğundan danışan "Bir ailə" kinoalmanaxı və digərləri idi.

Ön və arxa cəbhədə yaşananlar

1945-ci ildə müharibə bitdikdən sonra bu mövzuda ekran əsərlərinin çəkilişləri başlanır. Belə filmlərin sırasında rejissorlar Tofiq Tağızadənin "Uzaq sahillərde", "Əmək və qızılıgül", "Mən ki gözəl deyildim", Əjdər İbrahimovun "Onun böyük üreyi", Şamil

Mahmudbəyovun "Şərikləi çörək", "Dörd bazar günü", "Skripkanın sərgüzəşti", "Torpaq. Dəniz. Od. Səma", "Tənha narın nağılı" filmlərini göstərə bilərik. Bu filmlərin hər birində müharibənin insanların həyatına gətirdiyi bələlər təsvir edilib.

Azərbaycan kinosunda arxa cəbhəni əks etdirən bədii filmlər də çıxdı. "Bakinin işıqları" (rejissorlar A.Zarxi, İ.Xeyfits, R.Təhmasib), "Bizim Cəbiş müəllim" (H.Seyidbəyli), "Gilas ağacı" (T.İsmayılov), "Bakıda küləklər əsir" (M.Dadaşov), "Tütək səsi" (R.Ocaqov) kimi filmlərdə müharibə dövründə insanların yaşantıları dolğun ekran həllini tapıb. Eyni zamanda "Bizim küçə" (Ə.Atakişiyev), "Dağlarda döyüş" (K.Rüstəmbəyov), "Ömrün ilk saatı" (A.Babayev), "Ölsəm, bağışla" (R.Ocaqov), "Sahilsiz gecə" (Ş.Ələkbərov) və s. filmlərdə müharibə mövzusuna bu və digər səviyyədə toxunulub.

Onu da qeyd edək ki, kino tariximizdə ön cəbhədə baş verənləri, yəni real döyüsləri əks etdirən filmlərimiz azdır. Bir çox mütexəssislər bunu o dövrə Moskvanın qısqanlığı ilə əlaqələndirirlər. Ön cəbhəni əks etdirən uğurlu kinolentlər sırasında "Uzaq sahillərde", "Skripkanın sərgüzəşti" və "Sizi dünyalar qədər sevirdim" bədii filmlərini göstərmək olar.

Kinoda Həzi Aslanov obrazı

Rejissor Rasim İsmayılovun ləntə aldığı "Sizi dünyalar qədər sevirdim" (1985) kinodramı ön cəbhədən bəhs edən uğurlu filmlərdəndir. Filmdə iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, tank qoşunları general-majoru Həzi Aslanovun həyat və döyüş yolu əksini tapıb. Azərbaycanın qəhrəman oğlunun obrazını Xalq artisti Ramiz Novruz canlandırıb.

Ramiz müəllimlə həmin dövrə səyahət edirik. Həmsöhbətim bildirir ki, filmin çəkilişlərindən 30 il keçəs də, elə bil hər şey dünən baş verib: "Həzi Aslanov haqqında orta məktəb dərsliklərdəki rəsmi məlumatlardan və bir də pərakəndə söhbətlərdən ibarət bilgilərim var idi. Amma onun döyüş bacarıqları haqqında tam dərinliyi ilə məlumat yayılmamışdı. Bütün bunları çox sonralar öyrəndik. Təbii ki, filmin hazırlanıq prosesində təsəvvürlərim və məlumatım xeyli genişləndi. Bundan başqa, öyrəndim ki, sən demə, o

vaxt "Pravda" qəzetində Həzi Aslanov haqqında "Qalib gəlmək bacarığı" adlı məqalə dərc olunubmuş. Məqalədə "Aslanovskaya podkova" (nal) adlandırılaraq döyüş taktikasından da bəhs olunurdu. Məhz Həzi Aslanovun bu taktikası sayəsində almanların tank döyüşündə əzmini qırmaq mümkün olub.

Həzi Aslanov cəld, hərəkətli adam olub, düşmən heç vaxt bilə bilməzdi ki, o, hansı tankdadır. Komandırın tankının xüsusi nişanı olsa da, Həzi Aslanov döyüş gedə-gedə o tankdan bu tanka keçirmiş. Onu da deyim ki, özüm əsgərlik vaxtı tank

böülüyünün komandiri olmuşam. Hərbi xidmətim təlim-tədris mərhələsi ilə birlikdə əvvəlcə Çində, sonra isə Yaponiyada keçib. Bu ən aži filmdə döyüş atmosferini hiss etməkdə köməyimə çatdı.

Filmin ssenarisinin yazılması, təsdiq olunması və sınaq çəkilişləri 7-8 ay çəkdi. Film bir ilə başa gəldi. Demək olar ki, döyüş epizodları Belarusun

"Smoleviç" adlanan kino məkanında çəkililib. Orada çəkiliş üçün hər cür şərait var idi. Hətta belaruslular zaraflatla həmin yeri Hollivudun qarşılığı olaraq "Smollevud" adlandırdılar".

Filmin bəzi epizodları "Azərbaycanfilm" in pavilyonunda çəkililib. Həmsöhbətim qeyd edir ki, foto sınaqlarına 20-dək aktyor dəvət olunur, onlardan 7-8 nəfər arasında seçim aparılır: "Nəhayət, 3 nəfərin üzərində dayandılar: Məhəmməd Məmmədov, Kamil Zöhrabov və mən. O zaman Sumqayıt teatrından təzə gəlmişdim, yalnız "Nizami" və "Qorxma, mən sənin-ləyəm!" filmlərində epizodlarda çəkilmİŞdim. Adlarını çəkdiyim digər aktyorlar isə başqa filmlərdə baş rolları oynamışdır. Amma nədənse bu rol mənim içimə dolmuşdu. Son sınaq çəkilişlərində bədii şuranın üzvləri də iştirak edirdilər. Orada gördüm ki, rejissor Rasim İsmayılovun gözü məhz məni tutub. Zahiri cəhətdən də Həzi Aslanovla oxşarlığım vardı, üstəlik ikimiz də cənub bölgəsindənək.

Həzi Aslanovun sürücü-mexaniki olmuş Kurkov filmin məsləhətçilərindən biri idi. Qəhrəmanımı həyatda gördüyü görə bizim oxşarlığımızı təsdiqlədi. Filmdə bəzən texniki səbəbdən çatışmayan anları da yaşayırıq. Məsələn, bize 40-50 tank lazımlı halda, yalnız 9 tank vermişdilər. Səbəb olaraq onu göstərdilər ki, "Moskva uğrunda döyüş" filmi çəkilməlidir və tankların əksər hissəsi orada istifadə olunacaq. Halbuki o filmin çəkilişi "Sizi dünyalar qədər sevirdim" dən altı ay sonra başlandı. Tankların lazımi sayıda olduğunu ekranда göstərmək üçün kadardan biri keçən kimi rejissor nömrəsini pozub başqa nömrə yazırı ki, reallığa uyğun sayda görünsünlər. Ümumiyyətlə, o vaxt mərkəzdə Həzi Aslanovun şəxsiyyətinə münasibədə bir qısqanlıq hiss olunurdu. Üstəlik onun ölüm faktındaki qaranlıq məqamlara görə Moskva əl-qol aćağımıza imkan vermirdi..."

Bəli, çox böyük çətinliklərlə ərsəyə getirilən filmər neçə-neçə nəslin keçmiş haqqında, xalqımızın qarşılaşdığı məhrumiyyətlər barədə dolğun məlumat almasına yardımçı olur. Bu gün isə biz daha bir müharibənin - Qarabağ savaşının şahidləriyik. Bu mövzuda filmlərimiz çox deyil. İnkışaf mərhələsində olan Azərbaycan kinosunda Qarabağ mövzusunda yeni filmlərin çəkilməsinə ehtiyac var və bu mövzu kinematoqraflarımızın nəzərində olmalıdır.

Lalə Azəri

Allah rəhmət eləsin

Nərimanov rayon Veteranlar Təşkilatı
Böyük Vətən müharibəsi iştirakçısı
Həsənov Bayram Mikayılov oğlunun
vəfatından kədərləndiyini bildirir, ailəsinə
ve yaxınlarına dərin hüznə
başsağlığı verir.

Əziz oxucular, "Azərbaycan Veterani" qəzeti üçün abunə yazılı bilərsiniz!

Qəzetimizə abunə olmaq üçün:

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC-nin Səbail filialı

Hesab nömrəsi AZ33İBAZ38090019442437115209

6 aylıq abunə haqqı - 7.5 AZN, 1 illik abunə haqqı - 15 AZN

Qeyd: Əziz və hörmətli oxucular, "Azərbaycan Veterani" qəzeti abunə olmaq üçün "Azərmətbuatyyayımlı" ASC şöbələrinə, poçtlara, Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatına və Təşkilatın rayon şöbələrinə müraciət edə bilərsiniz.

Əlaqə telefonları: (012) 440- 21-08 (012) 497- 63-58 (111)

Baş redaktor
Ülvi İBRAHİMLİ

Məsul katib
Şəhla QARAYEVA

Qəzet Ədliyyə
Nazirliyində
qeydiyyata alınub.
Təsisi: Azərbaycan
Respublikası
Veteranlar
Təşkilatının Rəyasət
Heyəti

"Azərbaycan
Veterani" qəzeti.
VÖEN:
1701285981
verilmə tarixi -
23.11.2011

Ünvan: Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu,
Kaveroçkin küçəsi, 34
Əlaqə telefonu: 012 440-21-08
e-mail: az.veteran@mail.ru
Dövlət qeydiyyat nömrəsi - 3486
Dövlət qeydiyyat tarixi -
19.10.2011

Qəzet ayda iki dəfə "Azərbaycan Veterani"
qəzeti bilgisayar mərkəzində yiğilir,
səhifələnir və "Veteran Nəşriyyatı"
mətbəəsində nəşr olunur.

Qiyməti 60 qəpik
Tiraj: 1290